

Nikol Bóková

„Všechny
moje skladby se
objevily impulzem,
jako zázrak“

TEXT: TOMÁŠ S. POLÍVKA, FOTO: JAN VALA

Klavíristka a skladatelka Nikol Bóková se nejdříve prosadila jako interpretka klasické hudby, popírá ovšem klíšé o konzervativních virtuosech. Propadla i kouzlu jazzu a improvizace a vydává jedno autorské album za druhým, aniž by jí docházely nápady. Což dokazuje i přízeň kritiky a kolegů, promítnutá do Ceny Anděl či vítězství v autorské soutěži OSA.

Čas na rozhovor jste hledala těžko, protože jste zrovna, vlastními slovy, „v záprahu komponování“. Na čem pracujete?

Je pravda, že se teď ocitám v období, kdy se snažím existovat v určité konzistentnější rovině, která není moc narušovaná vnějšími impulzy. Protože jeden ze světů, které právě transformuji do hudebního jazyka, je spíše uvnitř, než že bych potřebovala hledat inspiraci vně. Vracím se totiž k hudbě alba Prometheus. Na apríla příštího roku zazní premiéra Prometheuské suity pro

smyčcový orchestr PKS, sedm horen a kvintet, který bude hrát ve stejném obsazení jako na desce, pod taktovkou Radka Baboráka. Je to pro mě nádherný svět plný překvapení, protože kromě instrumentálního obohacování již existující hudby se objevuje hudba nová, která propojuje jednotlivé části mně známého světa, rozšiřuje jeho hranice, prohlubuje příběhy a odkrývá nová zákoutí.

To zní zajímavě. Akorát šance na reprízy podobně náročných projektů bývají malé, což

kontrastuje se spoustou vynaložené práce. Předpokládám, že koncert s orchestrem bude mít i trvalejší výstup, třeba album...

Právě tento projekt je jedním z hlavních adeptů na album pro příští rok. Pokud jde o reprízy, žádný konkrétní plán zatím není, což mi nevadí. Už jen premiérový koncert je pro mě obrovská a nádherná věc. Ale přiznám se, že v mých přáních a snech se právě s touto hudbou silně pojí vize koncertování po celém světě. Jestli se tak někdy stane, nebo ne, je zatím ve hvězdách.

Relativně často vystupujete se svým triem v Německu, chystá se i Londýn, to je dobrý začátek...

Samozřejmě bych si přála koncertovat, stejně jako vydávat desky, pro celou planetu.

Někteří autoři dokážou kompozici „vysedět“, jiní chodí po světě a čekají, až přiletí nápad, pak ho rychle zachytí, nebo loví při improvizaci nosné motivy k zafixování. Samozřejmě funguje i vše mezi těmito extrémny. Jak je tomu převážně u vás?

Pro mě platí vše, co říkáte. Musím si práci „vysedět“, ale tu a tam přiletí nápad, který rychle zachytím, a při mnohých improvizacích lovím vzácné motivy přinášející pocity, které v tu chvíli chci prožívat a které mi z nějakého důvodu znějí jako moje. Když se zamyslím nad svými skladbami zpětně, přijde mi, jako by všechny vznikly impulzem, jako zázrak. Zároveň vím, že by se nikdy neobjevily bez vší té mnohdy zdánlivě neúrodné práce okolo.

Ptám se i proto, že máte vyvážené pracovní tempo. Vydávat ročně autorskou desku není v současnosti obvyklé, s alby se ve smyslu propagace či marketingu pracuje spíše v delších intervalech. Jasně, člověka tvorba baví, ale jste spíše disciplinovaná skladatelka, nebo sebevyjádření prostě musí ven, i když to z vydavatelského hlediska není „praktické“?

Myslím, že dobrým příkladem bude to, co se mi aktuálně děje. Dala jsem své mysli rozkaz zaměřit se přes léto čistě na Prometheuskou suitu. Do toho se však objevila jedna zajímavá nabídka zvenčí, kterou zatím neprozradím, protože je příliš v zárodku, ale nedalo mi nepustit se do této nové výzvy. A v momentě, kdy jsem si říkala, že obývat dva kompoziční světy bude na nějaký čas dostačující, začaly se ven drát i nové nápady pro stejné uskupení, se kterým jsem natočila poslední album Elements. Tedy, překvapivě pro mě, opět pro sestavu lehce rozšířenou na kvinteto. Dvě skladby mám hotové, třetí je v procesu,

čtvrtá vystrkuje růžky. Už vím, jakou má mít album atmosféru, co je jeho hlavní inspirací, jaká bude jeho dramaturgická kostra. Byla bych snad i raději, kdyby se ta hudba objevila o něco později. Ale holt se objevila teď a přináší mi radost.

Na albech je pro mě velmi důležitá dramaturgická konzistence, prováza-

a Michałem Wierzgoñem doplnil David Dorůžka. Davidova kytara dotváří dialog s pianem i protiváhu v sólech, doplňuje barvu kompozic, ačkoliv i vaše komunikace v triu samozřejmě funguje výborně. Považujete kvarteto s Davidem za stálější projekt?

Nikol Bóková Quartet, zleva: Martin Kocián, Nikol Bóková, Michał Wierzgoń, David Dorůžka

nost, komplexnost daného světa. Zároveň kontinuálně připravuji nový klasický repertoár, protože toužím vydávat desky i jako interpret hudby, kterou hluboce obdivuji.

O vydavatelské praktičnosti v mém případě zřejmě hovořit nelze. Kdyby však přišel rok, ve kterém bych materiál k vydání neměla, tak bych samozřejmě nevydala ledajakou hudbu jen pro udržení nějakého ročního principu. Ten nevznikl a nikdy nefungoval jako umělý konstrukt. Přesto musím přiznat, že z ročního tempa přirozeně vyvlel příjemný způsob motivace, který se mi, i přes všechnu možnou nepraktičnost, moc líbí!

Je dobré slyšet o nových skladbách právě pro sestavu, kde vaše ustálené trio s Martinem Kociánem

Z několika diskutovaných možností bylo jít si vlastní cestou tou jedinou, která s sebou přinášela svobodu.

Rozhodně ano. Spolupráce s Davidem si nesmírně vážím, a když souhlasil s mým návrhem vytvořit stálou sestavu, ať už pro natáčení alb, nebo pro živé vystupování, byla jsem šťastím bez sebe. David

se bezpochyby stal jedním ze silných elementů mé hudby a hrát s ním je pro mě velkou ctí.

Vybavuje se mi třeba moment ve studiu, kdy jsme poprvé zahráli skladbu Layers of Reality a šli si ji poslechnout do režie. Když došlo na naprosto fenomenální kytarové sólo, jen jsem nevěřícně koukla na Davida, a on tam tak skromně seděl a zamyšleně poslouchal. Hudba dozněla a my jsme si řekli – tak zkusíme další verzi, ne? Opět jsme si šli nahrávku poslechnout. A Davidovo sólo vyznělo ještě lépe. Bylo pro mě tak silné, že jsem se neudržela a musela jsem ho jít při poslouchání samou radostí obejmout. Pak jsme šli nahrát další verzi, protože jsme se shodli na tom, že část, kde má David sólo, prostě musíme prodloužit. Tentokrát bylo jeho sólo ještě více dechberoucí, i když jsem myslela, že už to snad ani nejde. Krásné na tom bylo i to, že i když najednou existovalo několik verzí světových kytarových sol, bez váhání jsme se hned shodli na jedné, a ta je na desce.

Zmínila jste rozšiřování klasického repertoáru. Leccos o vašich preferencích naznačila už deska Unravel, kde interpretujete kompozice Vítězslava Nováka, Sergeje Rachmaninova či Maurice Ravela a k nim vlastní jazzové variace. Ale máte už představu, co by měl obsahovat váš čistě „klasický“ interpretační albóv debut?

Když jsme dotočili Elements, chtěla jsem využít toho, že ve studiu stálo koncertní křídlo, které nám na týden šlechtně zapůjčil Bechstein. A tak jsme s Janem (Valou, ještě o něm bude řeč, pozn. aut.) zůstali další dva dny a natáčeli sólovou klasiku. Přiznám se, že jsem nahráný materiál ještě neslyšela, ale brzy se k němu vrátím. Jsem zvědavá, co během těch dvou dní vzniklo, a pokud budu s výsledkem spokojená, těšili bychom se na vydání klasiky v příštím roce. Natočila jsem Schumannovu Fantazii op. 17 a dvě skladby od Liszta, konkrétně Transcendentální etudu Divoký hon a Petrarcův sonet č. 104. Jinak jsem v klasice ponořená v podstatě denně.

Některou připravuji na blízké koncerty, jinou studuji s vidinou, jak se otáčí pod gramofonovou jehlou.

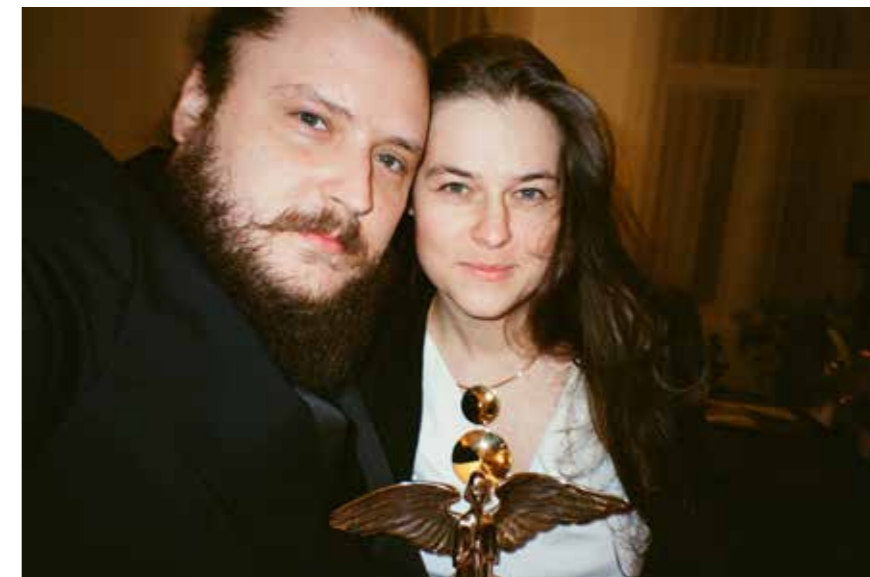
Když jsme u koncertů, asi nejčastěji dnes hrajete v jazzovém triu. V jakém poměru se dnes vlastně věnujete koncertům autorské, jazzem ovlivněné hudby a těm klasickým?

Forem, jak může vypadat můj koncert, se postupně nastřádalo několik. V poslední době jsem měla několik koncertních možností zažít, co kde dobře funguje a naopak, a budu se snažit o to,

ať všechny budoucí koncerty vzhledem k publiku, příležitosti, prostoru, akustice nebo nástroji dávají smysl. S klasickým programem vystoupím například v říjnu v rámci cyklu Hybatelé rezonance, kde v pražském Anežském klášteře propojím hudbu Bacha, Chopina, Liszta, Skrjabinu a Rachmaninova se svou vlastní tvorbou a improvizací. Srpnový koncert v Bratislavě na festivalu Viva Musica! představoval především koncertní premiéru Prometheusa, první polovina koncertu byla ale složená ze sólových skladeb Rachmaninova, Bacha a Liszta a z malého výběru z mých

Elementů. S komorním orchestrem Camerata Janáček budu 28. listopadu v Ostravě hrát skladbu pro klavír a smyčce od soudobého skladatele Pavla Zemka Nováka.

U všech dosavadních koncertů se mi vždy ozvali organizátoři sami. Podle koncepce a velikosti akcí mě většinou rovnou oslovili s představou o konkrétním obsazení a preferovaném žánrovém směřování. Já tuto osnovu následně dramaturgicky vyplňuji konkrétním programem. Je skvělé, když díky domluvě s pořadatelem můžeme vytvořit ideální program pro danou příležitost.

Jan Vala a Nikol Bóková s andělskou soškou za album Prometheus

Vraťme se ještě k nedávno vydanému albu Elements. Jako jeho koncepci uvádíte živly. Lze slovně vyjádřit, jak se do not propisuje představa ohně, vody, éteru?

Je toho mnoho. Něco by představovalo obsáhlé povídání, pro něco bych naopak těžko nacházela slova. Ale určitě mohu něco přiblížit. Například první skladbu alba Shores of the Void si představuji jako průlet prostorem, jehož jednu stranu lemují skály, tedy země, kdežto druhá strana představuje kosmos, v určitém slova smyslu prázdnotu. V průběhu skladby se střídají jednotlivé plochy. Tady musíte být obezřetný, abyste nenarazili do skály, tam musíte hlídat, abyste nebyl vtažen do neuchopitelné prázdnoty. Ale přesto většina času představuje let pod kontrolou, kdy dokonce můžete s klidem zavřít oči. A když je v těch momentech důvěry otevřete, můžete sdílet sílu země z jedné strany a nekonečnost kosmu ze strany druhé. Voda a oheň se nejzřetelněji promítají ve třetí skladbě Layers of Reality. Éter ve skladbě páté, k čemuž odkazuje už její název In the Realm of Aether. Šestá skladba Six Point Six Sextillion Tons je

inspirována zeměkoulí, jejím neustálým otáčením, hmotností a velikostí, v rámci mezi lidských imaginativních schopností, které mě do určité míry mohou přenést do míst, odkud lze naši planetu pozorovat v její majestátnosti.

Pro vydání alba Elements jste zvolila DIY přístup a založila spolu s partnerem Janem Valou, fotografem a výtvarníkem, vlastní vydavatelství Soleil et Pluie. Odůvodnila jste to potřebou absolutní kontroly nad publikovaným dílem. Jak tuto svobodu využijete, v čem je deska jiná, než kdyby vyšla u Animal Music?

Především by deska měla odlišný zvuk. Návrh ze strany vydavatele sice vycházel z určitých dlouholetých zkušeností, ale nebyl v souladu s mým očekáváním, jak na mě má hudba při poslechu působit. Na Elementsy byly aplikovány principy jiného druhu hudby, které pro mě zásadně měnily jejich podstatu. Nejdříve jsme chtěli být, stejně jako u Prometheusa, otevření k hledání kompromisů, aby obě strany mohly být s výsledkem

do dostačující míry spokojeny. Ale velmi záhy se to ukázalo jako proces, který by všem zúčastněným po velkých dávkách ubíral na radosti. Z několika diskutovaných možností bylo jít si vlastní cestou jedinou, která s sebou přinášela svobodu.

Vedle zvuku by album mělo také odlišný obal. Byla by to v mnohém docela jiná deska a musím říci, že tento typ svobody, který mi dovoluje mít nad svým uměleckým vyjádřením kontrolu, mi už teď přinesl spoustu potěšení.

Nikol Bóková s kontrabasistou Martinem Kociánem

Zmiňujete obal, který logicky musí korespondovat s hudbou. K některým vašim skladbám byly také vytvořeny videoklipy. Výtvarné umění a vizuální dojmy jsou pro vás asi důležitou inspirací. Je to tak, nebo jde spíše o to, dotvořit hudbu vhodnou vizuální nadstavbou?

U trilogie Prometheus byl nejdřív příběh a emoce, ze kterých postupně vyvěrala hudba. A přesně ty původní myšlenky, které existovaly ještě před samotnými kompozicemi, jsme se pak snažili co nejvíce ztvárnit ve videoklipech. Máme však několik videoklipů, kde

jsme vizuál vytvářeli až následně, podle pocitů, které v nás už existující hudba vyvolávala. Vnímám to tak, že se hudební a vizuální složka navzájem proplétají a podle aktuální potřeby může být hlavní myšlenka vedena jedním či druhým.

Vlastní vydavatelství, to je spousta práce. Zajištění výroby, propagace, distribuce...

Ano, ohromná spousta práce! Ale je to radost. S každým jednotlivým úkonem roste vztah, který s danou deskou máte.

zkrátka veškeré tvorbě, ať už hudební, nebo vizuální. A nově i našemu vydavatelství, které, ač přináší spoustu nového, vlastně krásně zapadá do našich životů, aniž by s sebou přinášelo neuchopitelný tajfun. Pravda, někdy trochu více zafouká, ale většinou je to takový ten příjemný vítr jako v létě u moře.

Nyní už se pedagogické činnosti nevěnujete? Nechybí vám kontakt se studenty?

Jsou lidé, které učení naplňuje. A ty, kteří učí s láskou, zodpovědností a vášní, obdivuji. Já ale cítím, že mám svůj čas věnovat hudbě a vlastní tvorbě, a každý den jsem vděčná za to, že můžu.

Značka Soleil et Pluie bude sloužit jen vašim nahrávkám, nebo je otevřená i pro kolegy?

Nejdříve narcisticky prohlásím, že Soleil et Pluie vzniklo primárně pro mou hudbu. Ale už teď mám motýlky v břiše při představě, jaká hudba nás s Janem po cestě potká a osloví. Vlastně už pracujeme na albech jiných umělců. Pro vrtkavost začátků ještě nemohu nic prozrazovat, ale věřím, že snad brzy budeme moci nějaké z našich plánů sdílet se světem.

Otázka na tělo: Jak velkou kontrolu nad dílem dáte umělcům, kteří by publikovali prostřednictvím Soleil et Pluie?

Ušlapávat génia nebudeme, jinak ale budeme otěže držet pevně.

S Janem Valou jste vytvářeli, zvláště v době lockdownu, také audiovizuální projekt Cataplasm. Předpokládám, že bude pokračovat. Pokud ano, co chystáte?

Cataplasm je stále s námi, nyní zastřešen vydavatelstvím Soleil et Pluie, kde získal funkci produkce. Samotná alba budou vycházet ve vydavatelství. Ale cokoliv okolo, třeba dokumenty z natáčení nebo videoklipy a vůbec audiovizuální materiál, to vznikne v naší produkci pod značkou Cataplasm.

Vytváříme s Janem dokumenty o lidech, kteří nám imponují. Už třetím rokem natáčíme klavírní soutěž Prague

Junior Note. Věnujeme se práci na časosběrném dokumentu o Radku Baborákovi jako dirigentovi. Zároveň Cataplasm existuje jako projekt na platformě Patreon, kde nás mohou lidé, kterým se naše tvorba líbí, podporovat. Naším patronům dáváme tu a tam nahlédnout

pod pokličku a občas s nimi sdílíme tvorbu, která vzniká jen pro ně, například klavírní lekce, záznamy koncertů nebo improvizací.

Loni jste získala díky kompozici Prometheus cenu OSA v soutěži

Nejdříve narcisticky prohlásím, že Soleil et Pluie vzniklo primárně pro mou hudbu. Ale už teď mám motýlky v břiše při představě, jaká hudba nás s Janem po cestě potká a osloví. Vlastně už pracujeme na albech jiných umělců.

o nejlepší jazzovou skladbu mladého autora do 35 let. Překvapilo vás vítězství?

Vítězství mě překvapilo, protože jsem si omylem spojila dvě soutěže OSA dohromady. Jedna z nich měla vyhlášení o něco dříve a já myslela, že to je ta, kam jsem se přihlásila já, a že cenu už vyhrál někdo jiný. Soutěž jsem tedy pustila z hlavy jako uzavřenou záležitost, a když mi pak přišla zpráva, že vyhrál Prometheus, byla jsem velmi překvapená! Snažím se vzpomenout, na co jsem použila finanční bonus spojený s výhrou, ale nemohu si vybavit nic konkrétního, přestože mohu s jistotou říci, že šlo o tvorbu. Protože ať už je to Janova současná práce UX designéra, mé koncertování, skládání nebo taková příjemná injekce v podobě výhry, příjmy putují na jedno místo, kterým je právě naše společná tvorba. ☑